
Qorsa Jaalalaa-Kutaa 2ffaa

Description

Yeroo darbee keessatti qorsa jaalala waliin marii achuuf yaalle turre. Kunoo kutaa lammafa itti fufun qabadhe isin dhihaadhe jira.

6. Qabsoo “Qabsoon/ jihaadni cimaan qabsoo lubbuu ofii waliin adeemsisaniidha. Qabsoo kana mooatu fi kufuutu jira. Akkuma ibn Kasiira tafsiira isaani keessatti jedhan, Muiminnii (Namni Rabbitti amanee) yommuu diinan ajjeefame shahiida (martyr) ta’a. Yommuu diina keessaa kan ta’ee sheyxaanan mooatame immoo shiftaa (bandit) ta’a. Dabalatee muiminni diina ifaatin mooatamee ajrii (mindaa) argata. Kan diina keessaatiin mooataman immoo cubbuu keessattii irbamuu fi jallatoota ta’an. Sheyxaanni bakka namni hin agarree waan nama arguuf Kan sheyxaanni arguu hin dandeenyetti kana jechuun Rabbitti mangafachuun muimintootaf wanta garmalee barbaachisuudha. Rabbitti mangafachuu jechuun sheyxaanni abaarramaan dhimmaa amantii fi addunyaa kootii akka hin miine; wanta ajajametti duubatti akka na hin harkisne; wanta irraa dhowwamee akka natti hin bareechisne Rabbitti mangafadha, Rabbiin tiikfama jechuudha. Tafsiira ibn Kasiir Suuraa Al-Fatihaa Vol.I page- 56 (English Translation- Darusalam)

Qabsoon sheyxaana waliin adeemsifamuu qabsoo salpha miti. Ilma namaa jallisuuf halkanii guyyaa hin boqatu. Silaa hojiin isa ilma namaa jallisuu malee hojii biraa maal qabaree? Sharrii fi wanta fokkuu hunda ilma namaatti bareechisun itti affeerudha. Ilma nama erga jallisee raawwate booda immoo akkana jedhe ilma namaa kaada

Yeroo dhimmichi murteeffamu sheyxaanni ni jedha Dhugummatti Rabbiin waadaa dhugaa waadaa isinii galee. Anillee waadaa isiniif galee garuu isin gane. Ani aangoo wayituu isinirratti hin qabuu turee isin affeeru malee. Isinis naa awwaattan. Kanaafu ana hin komatinaa matama (ofuma) keessan komadha. Anii isiniif birmataa mitii isiniis naaf birmatoo miti. Ani waan isin duraan Rabbitti na qindeessittan mormeera. Dhugummatti zaalimtootaf (wrongdoers) adabbii laalessaatu jiraaf. Al-Qur’an 14:22

Fakkii mormii cimaa sammuu ilma namaa keessatti kaafamuu danda’uun Qur’aanni namaa ibsa. Qur’aana keessatti Rabbiin suuraalee baay’ee keessatti ilma namaa sheyxaana akka hin hordofne akeekachiisa. Mee isaan keessaa muraasa haa ilaallu.

Yaa ilmaan Aadam akka abbaa fi haadha keessan qaama saalaa isaanii isaanitti mul’isuuf uffata isaanii isaan irraa mulquun jannata keessaa baasetti akka shayxaanni isin hin morkorre. Dhugummatti innii fi gostii isaa iddoo isin isaan hin agarre irraa isin argu. Nuti warra hin amanneef shayxaanota jaalalle goonee jirra. Al-Qur’an 7:27

â€œYaa warra amantan Islaamummaa keessa guutuu guututtiÂ seenaa kottee/tarkaanfi sheyxaanas hin hordofinaa. Dhugumatti inni(shayxaanni) isiniif diina ifa bahaadha. â€œAl-Qurâ€™TMan 2:208

â€œYaa warra amantan kotteewwan sheyxaanaa hin hordofinaa. Namni kotteewwan(tarkaanfilee) sheyxaanaa hordofe,inni(sheyxaanni) gocha fokkataa fi jibbamaa taâ€™TManitti ajaja. Odoos tolli Rabbii fi rahmanni isin irra jiraachu baatee silaa tokkoon keessanis gonkumaa badii irraa hin qulqullooftanu tÃ¼re. Garuu Rabbiin nama fedhe ni qulqulleessa. Rabbiin Dhagaâ€™TMaa Beekaadha.â€• Al-Qurâ€™TMan 24:21

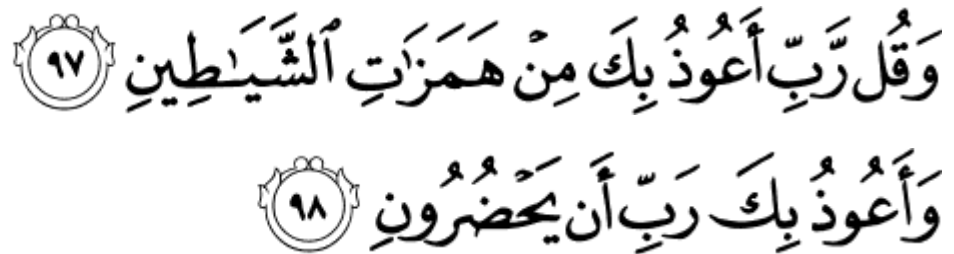
â€œYaa namoota dhugumatti waadaan Rabbii dhugaadha. Kanaaf jireenyi duniyaa akka isin hin gowwomsine. Gowwoomsan(sheyxaanni) waaâ€™TMee Rabbii akka isin hin gowwomsine.Dhugumatti sheyxaanni isiniif diina. Isinis diina isa godhadhaa. Hordofoota isaas warra ibidda bobaâ€™TMa keessaa akka taâ€™TManiif qofa isaan waama.â€• Al-Qurâ€™TMan 35:5-6

Rabbiin kottee sheyxaana hin hordofinaa erga nuun jedhen booda maloota ittiin diina kana injifachuu dandeenyu nutti akeeka. Humna keenya qofaan diina keessa keenya mooâ€™TMachuun garmalee ulfaata fi qabsoo baayâ€™TMee nama barbaachisuudha.

â€œYoo garagalchaan shayxaana irraa taâ€™TMee tokko (ajaja Rabbii irraa) si bute Rabbitti mangafadhu. Dhugumatti Inni(Rabbiin) Dhagayaa, Argaadhaâ€• Al-Qurâ€™TMan 7:200

Akkamitti sheyxaanarraa Rabbitti mangafachuu akka dandeenyu Rasulli(SAW) fi Qurâ€™TMaani nuu barsiisanii jiru.

Muxannoo kootirraa yeroo baayâ€™TMee duâ€™TMaayi tana fayyadamuun sheyxaanatti qabsaaâ€™TMa.

â€œJedhi â€˜Gooftaa kiyaa, ani hasaasa sheyxaanotaa irraa Sittiin mangafadha.Gooftaa kiyaa isaan natti dhufuu irraa sitti mangafadha. â€œ Suuraa Muâ€™TMiminuun:97-98

Yookin immoo Aâ€™TMuzubillahi mina sheyxaani rajiim jechuudha. Hiikni isaas Sheyxaana abaarrama Rabbitti mangafadha.

Sheyxaanni akkanumatti lafaa kaâ€™TMee nama gara baditti hin harkisu. Maloota garagaraa fayyadama. Nama gorsa gaarii namaa kennu fakkaate namatti hasaasa. Fakkeenyaaf, akkana siin jedha,â€• Osoo dubartii tana salaama/nagaya jetteeni, Rabbirraa mindaa hin argattu? Ergasiis kanatti hin dhaabbatuÂ osoo wal bira teettanii waliin taphattanii rakkoo maaltu jira silaa zinaa hin hojjattanii?â€• Namtichi kana tole yoo jedhen sadarkaa itti aanutti dabarsa. Addatti wal qunnamuu,bilbila wali bilbiluu dhumarratti zinaa akka hojjatan isaan godha. Sheyxaanni haala kanaan sadarka sadarkaan gara baditti nama geessa

malee takkaan nama hin jallisu. Namtichi beekate sadarkama jalqabaatti yoo dide sheyxaana salphatti ni mooâ€™mata. Yeroma inni sadarkaa jalqabarratti waaâ€™tee badii namatti hasaasu duâ€™aayi armaan olii haa jedhu.

Duâ€™aayi armaan olii yoo jettes takkaan gadi si hin lakkisu. Ä°rra deddeebiâ€™i jedhi. Rabbiin sheyxaanarraa akka si tiksuu hundee qalbitirraa kadhaddhu,itti warwaadhu. Hanga feete aalimaa fi nama Rabbiin sodaatu yoo taate, yoo Rabbiin si hin gargaarin gonkumaa sheyxaana mooâ€™achuu hin dandeessu. Rabbiin kan itti warwaattu(kadhattu) taate ,Rabbiin dhagayaa fi deebii deebisadhaa.

Kanaafu nama tokkorraa jaalalaan yoo qabamte,sheyxaanni gara baditti akka si hin bunne Rabbitti mangafadhu. Hasaasa isaa jalaa hin dhagayin. *â€œBadi asii ani gonkumaa si hin dhagahu. Yoo Rabbiin jedhe si mooâ€™adha malee na mooâ€™attuâ€™ jedhiin. Zinaarraa Rabbiin akka si tiiksuuf duâ€™aayii godhii. Nama jaalatte san gara fuunduratti fuudhu/itti heerumu yoo barbaadde salaata Ä°stikaara salaati malee zinaan itti hin dhiyaatin.*

Qabsoon kuni sitti jabaachu dandaâ€™ma. Shayxaanni karaa adda addaatin gara baditti si harkisa. Kanaafu wanta â€™Qorsa Jaalala kutaa 1ffaaâ€™ keessatti tarreessine hordofi. Insha Allah milkaaâ€™innaan sheyxaana ni injifattaati.

7.Fuudhu fi Heeruma â€™“ Rabbiin ilma nama wanta nafseen isa hin dandeenya irra hin kaaâ€™mu. Jaalalli humna cimaa onnee namaa keessatti uumamuudha. Osoo jaalalli jiraachu baate silaa fuudhaa fi heerumni hin jiru. Sababa kanaatin silaa horteen ilma nama ni citaa ture. Kaayyoon fuudhaa heerumaa inni guddaan fedhii wal-qunnamtii saalaa qabbaneessu osoo hin taâ€™iin maatii fi hawaasa ijaarudha. Namni fedhii isaa qofa qabbaneessuf fuudhu ykn heerumu fedhiin erga qabannaaâ€™e booda dhaabbanni fuudhaa heeruma dhihootti diigama. Kanaafu waaâ€™tee fuudhaa heeruma yoo yaannu kaayyoon keenya inni jalqabaa fi guddaan maatii fi hawaasa cimaa uumuuf taâ€™muu qaba malee fedhii gabaabdu dabartuf taâ€™muu hin qabu. Fedhiin akka uffata halluu gadi furuutitti feedi gochuu dandaâ€™ma.

Yoo gara mata-duree keenyati deebinu ibidda jaalala qabbaneessuf qorichi itti fayyadamnu keessaa tokko fuudhaa heeruma. Ä Waaâ€™tee fuudhaa heerumaa Abdullah akkana jechuun gabaasan.

Yeroo dargagummaa fi qabeenya hin qabne taane Ergama Rabbii waliin turre. Ergamaan Rabbii(SAW) Ä akkana jedhan *â€œYaa warra dargaggoota namni isin keessaa fuudhu dandaâ€™mu haa fuudhu. Sababni isaas ija ofii akka gadi qabatuu fi qulqullumaa isaa akka eeguf isa gargaara(kana jechuun zinaa akka hin hojjanne isa gargaara). Namni fuudhu hin dandeenye haa soomu. Soomun fedhii wal qunnamtii saalaa hirâ€™isa.â€™ (Sahiih al-Bukhaari,jiildii 7 Kitaabu nikah boqonna 3,lakkofsaÄ 5066-From English translation)*

Dhugumatti Hadiisni kuni furmaata gahaa lafa godhe. Yoo dandaâ€™e fuudhu qabaa malee humna fi sanyiiÄ ofii bakkuma argetti qisaasessu hin qabu.Ä Namni kana hin dandeenye hoo maal haa godhu?

8.Soomuu fi nyaata hirâ€™isuudha kaa-Hadiisuma armaan olii irraa kaâ€™muun namni fuudhu hin dandeenye fallii isaa soomudha. Soomni fedhii keessa namaa keessatti bobaâ€™u hirâ€™isa. Namni yoo nyaata baayâ€™ise fedhiin isaa ni kakaâ€™ma. Hormoniin testosterone jedhamuu fedhii wal qunnamti saalaa geessatti gahee guddaa taphata. Akka qorannoon agarsiisanitti hammi Testosterone yoo

dabalee fedhiin wal-qunnamtii saalaas akkasuma dabala. Qorannoon itti fufuun akkana jedha
 “Namoonni filmii wal-qunnamtii saalaa ilaalan 35% nin hammi Testosterone isaani ni dabala.”

Akkuma beeknu hormoonooni kan uumaman sababa kemikaalota adda addaa nyaata nyaannu keessatti argamaniirraayi. Nyaanni nyaannu baay’ee fi gosoota garagaraa kan ta’uu yoo ta’ee maddii hormonootas akkasuma dabala. Mee haa xinxallinuu biyyoota hiyyeeyyi keessatti moo dureeyyi keessatti zinaan/sagaagalummaan, gudeeddan baay’ataa?

Kanaafu soomu fi nyaata hir’isuun hormooniin Testosterone kuni garmalee madduun fedhii namaa akka hin kakaasne taasisa. Mee ilaala furmaata akkam bareedu fi yeroo kamifuu turuu danda’u Islaamni jaarraa 14 dura lafa godhe. Ija keessan gadi qabadhaa yoo jedhu Rabbiin faaydaa keenyaf malee faaydaa ofiitifii miti.

9.Sabrii fi Mindaa Rabbirraa eegu- sabriin jireenya hadhaawa gara mi’aawatti geeddara. Namni sabri hin qabne mi’aawa dhandhamu hin danda’u. Mindaan sabriin argamuun addunyaa aakiratti xiqqaa miti. Rabbiin (Subhana wa ta’ala) waa’ee warroota obsanii fi mindaa isaani yoo dubbatu akkana jedha:

قُلْ يٰعِبَادِ الَّذِيْنَ ءَامَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمْ لِلَّذِيْنَ أَحْسَنُوا فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا

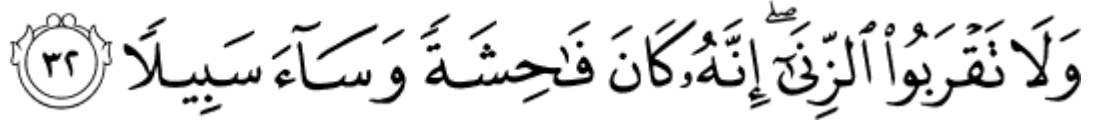
حَسَنَةٌ وَّأَرْضُ اللّٰهِ وَّاسِعَةٌ اِنَّمَا يُوَفَّى الصّٰبِرِيْنَ اَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾

Jedhi “Yaa gabrootan kiyyaa kan amantan! Gooftaa keessan sodaadha. Warra duniyaa tana keessatti toltu hojjataniif toltu jira. Dachii Rabbiis bal’oodha. Warri obsan mindaan isaani kan isaaniif kennamu lakkoofsa malee dha.” Al-Qur’an 39:10

Kanaafu warra obsaniif mindaa lakkoofsa maleetu isaaniif kennama. Addunyaa aakiratti wanta gaaritu isaan qunnama. Eeti yeroo dargaggummaa wanta haraamarra obsuun ni jabaata. Hadhaan jaalala garmalee keessa namaa macheessu danda’u. Namni sabriin hadhaa kana liqimsee bira darbe dhugummatti jireenya gaarii jiraata. Namni Rabbiin sodaatu fi mindaa sabrii beeku fedhii hadhaa yeroo gabaabaf turtu irratti sabbaruun itti hin ulfaatu. Hadhaan jaalala bar yeroo dheeraf hin turu. Yoo tures ji’aa sadii ykn sanii oli. Namtichi yoo hojii gaggaarin of koomse hadhaa jaalalatin garmalee hin haleelamu. Torbaan tokko garmalee sitti jabaachu danda’u. Yoo torbii kana obsaan dabarsite fi tarkaanfi garagaraa gara wal-qunnamtii saalatti nama dhiiban yoo fudhachuu baatte, Insha Allah (yoo Rabbii fedhe) torbii itti aanuu sirraa qabanaa’u. Ammas torbii biraa hadhaan kuni sitti deebi’u danda’u. Ammallee akkuma torbii darbe obsaan bira dabarte torbii kanallee obsaan bira darbii. Insha Allah ni milkooftati.

10.Adabbii fi badii zinaa (sagaagalummaa) dhalatu hubachuu- Rabbiin badii zinaa ilaalchisuun

akkana nuun jedha:

â€œSagaagalummattis hin dhihaatinaa. Dhugummatti inni hojii fokkataa fi karaa hamaa taâ€™Mee jira. â€œÀ Suuraa Al-Isra 17:32

Adabii fi badiin zinaa irraa dhalatu hangana hin jedhamu. Namni fedhii gabaabdu guuttachuun dura buâ€™Maa fi miidhaa isaa gadi dhaabbate madaalu qaba. Osoo hin madaalin jarjare yoo itti lixe akka hantuuta waan xiqqoo nyaachuuf jette waxmadii keessa seente taâ€™Ma. Namoonni fedhii ofii karaa zinaatin(sagaagalummaan) guuttatan fokkinni zinaa erga rawwatanii booda itti dhagahama. Hangam jibbisiisaa akka taâ€™Mee hadhaan isaa itti dhagahama. Kanaafu hadhaan sabriin darbuu fi hadhaan zinaa irraa dhalatu gonkumaa wal hin gitu. Hadhaan sabrii gara miâ€™Maawatti jijjirama. Hadhaan zinaa immoo gara kamittu hin jijjiramu hadhama taâ€™Mee hafa. Sammuu fi fayyaa nama miidha.

Dhibeewwan yeroo amma zinaa irraa dhufan lakkoofsa hin qaban. Isaan keessaa lubbuu namoota biliyoona galafatanii fi galaafataa jiran Edisii, fanxoo, cophxoo, fi kkf dha. Namtichii osoo hin toowbatiin yoo duâ€™Me immoo balaan zinaa kanaa caalaa.

Sayyid Quxbiin(Rabbiin isaa rahmata haa godhuu) waaâ€™Mee zinaa ilaalchisee qabxii garmalee ijoo lafa kaaâ€™Mee.

â€œZinaan karaa baayâ€™Meen ajjeecha bakka buâ€™Ma. Inni ajjeechadha sababni isaas, dhimmijireenya bakka dogongora kaâ€™Muun qisaasessa. Yeroo baayâ€™Mee wanta uumamaan argamee karaa dhala baasuu fi daaâ€™Mima ajjeesutiin hordofsiisa. Yoo daaâ€™Minni baraarama fi akka jireetu hayyamameef jireenya gadadoo fi sarbamaa keessatti dagatama. Kuni karaa biraatin ajjeechadha.

Dabalataan, zinaan ajjeecha hawaasati sababni isaas hariiroon maatii ni bada, funyoon dhiigaa(blood ties) wal dhaba. Namoonni daaâ€™Minni isaan guddisaa jiran kan isaani taâ€™Muu itti amanamummaa xiqqaa akka qabaatan godha. Haala kanaan hariiroon hawaasummaa dadhabaa adeema, afuurri(spirit) isaani guddate ykn xiqqaate ni duâ€™Ma. Sababa adda addaa irraa kan kaâ€™Mee ajjeecha hawaasummaa akka taâ€™Meetti ilaallamu dandaâ€™Ma. Zinaan karaa salphaatin fedhii ofii akka guuttatan balbala waan banuuf, fuudhaa heeruma barbaachisa akka hin taane fi ittigaafatamummaan maatii akka dhabamu taasisa. Wanti irraanfachu hin qabne maatiin mana sirrii ijjoollen itti guddifamanii fi dhalli namaa inni gaarii taâ€™Me wal qabate itti ijaaramudha. Maatiin mana guddinni dhiiraa fi dubartii haala walqixaatin itti mirkanaaâ€™Mudha. Seenaa keessatti hawaasni sagaagalummaan akka babalâ€™Matu hayyame kufiinsa mataa ofiitti kan fideedha.â€•

In the Shade of the Qurâ€™an jildii 11 ffaa irraa fudhatame.

Kanaafu yeroo ibiddi jaalala nama keessatti qabatuu fi bobaâ€™Mu adabii fi badii zinaa yaadachuun qabbaneessun ni dandaâ€™Mama. Qorsii jaalala inni dhumaa adabii zinaa/sagaagalummaa yaadachudha.

Â Gudunfaa

Hangaa amma qorsa jaalala kan itti fayyadamnu fi muxannoo namota irraa arganne tarreessine jirra.

Namni qorsa kanniin fayyadamu ni milkaa'aa. Kana kan dide fedhii gabaabdu guuttachuuf sheyxaanaf harka kenne Rabbii isa haa qajeelchu, karaa sirritti isaa haa deebisu jennaan. Amantiin Islaama furmaata gahaa dhuunfaa, hawaasa guutumaan guututti addunyaaf ta'u of keessatti kan hammateedha. Namoonni furmaata kanarraa garagalani furmaata biraa barbaadutti yoo ka'aman badii malee wanti isaan eeggatu tokkollee hin jiru.

Kanaafu 'A namni Islaama duuka bu'aa addunyaa aakiratti ni milkaa'aa. Warra dhihaa irraa qorsa jaalala argadha jette osoo deemte dhibee san caalu malee wanta biraa hin argattu. Akkamatti fedhii akka bobeesan sitti himuu malee akkamatti akka qabbanessan sitti hin akeekan. Gaafa tokko osoo barruu wayii dubbisuu 'Rakkoo jaalalaa maal akka godhan hin beeku, akka itti too'atan hin beeku. jedhe barreesan barruu.

Hanga humni koo danda'een barruu kana qopheessuf carraaqe jira. Wanta dhala namaa fayyadi jedhe yaade barreesse jira. Alhamdulillah, galanni fi faarun Rabbii haa galu. Gargarsa isaatin hojii keyrii hundaa hojjanna. Namni dogongora irraa hin fagaatu. Yoo dogongore na sirreessa. Hiikkawaan keeyyatoota Qur'aana armaan olii 'Hiika Qur'aana Kabajama Afaan Oromotiin fi Sahih International English Translation irraa fudhataman. Yaa Rabbii dogongora keenya nu araarami, hojii keyrii keenya nurraa qeebali.

Gara funduratti daran akka isin taajajilu yaada keessan asitti qicaa bira darbaa.

Qunnantiif sammubani@hotmail.com

Date Created

October 17, 2015

Author

admin